

Poringė apie arkangelą Mykolą, apie Vaidilutę tykiają,
Poetuką Anykščių šilo, kuris ne tik šilą pamilo,
Akmenį iš Šiaurės, jo nelabą nešėją, ir kas iš viso to išėjo

Vaidilutei M. – nuo G.
...stebuklų laukui Anykščiuose
2019 m. rugpjūčio 17 d. atminti...

Tikėtina, jog senovėje Mykolinės vadintos ir Vėjų diena.
Štai ką pučia arkangelo Mykolo trimitas: jei tądien vyrauja šiaurys,
žiema bus snieginga. Giedra per Mykolines žada itin šaltą žiemą.

Libertas Klimka. *Lietuviškų tradicijų skrynelė*, 2013, p. 296

Dausos jau nebeatsako:
Kam aš priguliu ant tako
Kur rugpjūčio naktį
Vydau vaidilutę mielą,
Kad įžiebtų mano sielos
Graudulingą dagtį?

Angel Mykolai, Mikeli!
Rasa kėlė pasagėlę,
Pasagėlė – žirgą.
Tu pakėlei Toro pirštą,
Tą, kurs rodomas į viršų
Pragaru sumirga:

Pirštas kėlė niūrią dvasią
(Niūresnės už ją nerasi
Viešpatijoj Vyčio!),
Ta veliuoka tempė luitą,
Tam, kad nebūtin išguity
Anykščių bažnyčią.

Slenkančio ledyno plūgą
Nešt sunku. Galybė slūgo.
Gaidgystė – jau trečią...
Laužė ragą, aštrią vinį,
Smeigė juo man į krūtinę –
Grūdo Šiaurės svečią!

Tas prakeiktas vaškas šventas –
(Tai širdis!) raudom parentas,
Nemigą įvarė.
Meilė – nemiga prieš miegą,
Įmygis kitiems telieka...
Pavirtau į kari.

Drebinti Fafnyro irštva,
Žiedu gaubti didį pirštą,
Lieti savo tūžmą!
Negirdėti, kai per žlėją
Nerimo balsai užlieja,
Slėpiningai kužda...

Lėmė Volvos pranašystė
– Negalėjo ji suklysti! –
Kiek švelnumo širdžiai.
Taip: širdis vėl suminkštėjo,
Patręšiau, savim užsėjau,
Nemunus sugirdžiau.

Argi man užmušti Lokį?!
Mušti niekas neišmokė
Šilo poetuko:
Baltą, be avelių, dirvą
Sodinau. Tenai suvirva
Volungė pro rūką.

Žiauriai bausti dievą Asą,
Tą, kurs negyvai užtašo
Po ledynus vėją?
Bausti aš buvau nepratęs...
Jei kas baudė – tai gyvatės
Raisto niekadėją.

Gaudžiau žuvelius ant liepto,
Ir jei vaidilą palieptų –
Užkerėčiau lūšį.
Pro ugnelių bluostus koštas...
Nebuvau tik kautis ruoštas
Ragnaroko mūšyje.

Gaisras – šventė! Tik bemiegė.
Laistytk pelenus, jie spiegia,
Šermenis išgieda.
Atvėsina, bet negydo,
Ta ugnis, kuri išlydo
Nibelungų žiedą.

– Angel Mykolai, Mikeli!
Nelinksma ši pasakėlė –
Lydos akmeninė...
Nebevesk manęs iš proto,
Smeigeną pagriebk Golgotos –
Perverk vėl krūtinę!

Atlapok siaubingą narvą,
Te lavà į smėlį varvą –
Lavą tvirtins maldos.
Man užlydys klaičių dūrį
Ta galia, kurią teturi
Notungas perkaltas!

Riedulys iš žemės Toro
Atkeliaut čionais panoro –
Pūntuku vadinkite.
Lai akmuo prie Lajų Tako
Savo skausmo nesisako –
Jį nuo meilės ginkite.

Rinkdavau gyvačių syvus.
Bet tik tų, kurios negyvos.
Ir – saulėtu oru.
O dabar kiek kitą grobį
Dobsiu, kaip Gyvatė dobia:
Jormungandras – Torą!

Sapnavau, lyg mano vardą
Volungės balsu ištartų
Vaidilutė girioje...
Gal ištars – baigtuvių vietoje,
Ant kaktos, krauju, su ietimi,
Kaustyta Valkirija!

Volungė keista – nasruota,
Lyg ant sprando sėsta, jota,
Kreivas paukščio takas...
Iščiulbėtų aistrą graudžią,
Prasižioja – ir užgaudžia
Gjalarhorno ragas!

Sapnavau, lyg epušrote
Drebančiais lapeliais groty
Nuometuotas kūnas...
Lai Perkūnas saugo auką,
Nuometą sau dėsiu baugų –
Skyldingų karūną!

Sese, jei vidum pajuostum,
Išbaltėk: štai laumės juosta,
Saulė ėmė žaisti!
Bet kai žemė grimis į jūrą,
Teapšvitins vidų niūrų
Valhalos pašvaistė!

Veriantis, nuožmus, beširdis,
Tulžimi save prigirdęs,
Meilės nebegėriau jau...
Kėliausi, į kairę kreivas,
Dievo Odino kareivis
Vienišas – – –

– – – Einherijas – – –

KOMENTARAI

Mykolinės – rugsėjo 29 d., arkangelo Mykolo garbei. *Michael* (hebr. מִיכָאֵל) – panašus į Dievą. Šv. Rašte kalbama apie angelų klases – angelus, arkangelus, serafus, kerubus ir t. t. Bet štai žymioji Tomo Akviniečio tezė: *Sequitur, quod impossibile sit esse duo angelos inius speciei* (iš to išplaukia, jog neįmanoma, kad būtų du tos pačios rūšies angelai). Tad – gal ir angelų vardus turintys žmonės, miškiniai, slogučiai, laumulės, vaidilutės, yra daugiau nei unikalūs, kiekvienas – pats sau atskira rūšis?

Fafnyras (*Fáfnir* islandiškoje *Valsungo sagoje*) – nykštukas, arba *Fafneris* (Wagnerio tetralogijoje *Nibelungų žiedas*) – milžinas, pastatęs Valhalą. Abu, tapę drakonais, saugojo galingus žiedus: Andvario (*Andvaranauti*) ir Nibelungų.

Ragnarök – Dievų sutemos, paskutinis pasaulio pabaigos mūšis skandinavų mitologijoje. Vokiškai – *Gotterdammerung*. Taip pavadinta ir paskutinė R. Wagnerio tetralogijos dalis. Į lietuvių kalbą itin gražiai etimologiškai išsiverčia: *Rikių rūkas*. Taip susisieja šiaurės skandinavų sagos ir centrinių germanų *Nibelungų giesmė*. Juk *Niflungen* – *Nibelungen* yra „ūkanoto krašto žmonės“ (*der Nebel* – rūkas; *Nibelungų giesmė*, V. Nausėdo komentarai. – *Vaga*, Vilnius, 1980, p. 380).

Volvo pranašystė (*Völuspá*) – pirmoji ir geriausiai žinoma *Poetinės Edos* (apie X a.) dalis. Greičiausiai parašyta islandų autorius, pagonio, bet jau susipažinusio su krikščionybe. Pavyzdžiui, prisikeliantis Ragnaroko mūšiui Baldras – mitas, paveiktas galingo Jėzaus prisikėlimo vaizdinio. Tad arkangelas Mykolas, pučiantis trimitą, jau tikrai ne atsitiktinis. Gal jis ir yra Heimdalras, pučiantis Gjalarhorna? (žr. toliau). Danų romantizmo kompozitorius J. P. E. Hartmannas sukūrė oratoriją *Volvo pranašystė* (*Völvens spådom*) (1872).

Asai (sen. skand. *Aesir*) – aukštieji dievai. Archajiškesnė dievų grupė – vanai. Asų ir vanų priešprieša ir balansas yra svarbus skandinavų mitologijos elementas.

Lokis (*Loki*) – asų genties dievas, keičiantis pavidalus, triksteris. Gudrus išdaigininkas, kartais padedantis kompanjonams Odinui ir Torui, o kartais apsunkinantis viską ir sau, ir tiedviems. Lokio apgautas, aklas dievas Hodas nužudė Odino ir Frigės (Frijos) sūnų Baldrą, Toro brolių.

Notungas – kardas, paliktas Votano (Odino) tam, kad pastarojo palikuonis Zygmondas galėtų patį Votaną išvaduoti iš prakeiksmo. Deja, pranašystė reikalavo, jog atkeikimas vyktų be aukščiausio dievo įsikišimo. Supratęs savo pastangų beprasmybę, Votanas išmušė Notungą iš Zygundo rankų, ir tas iškart žuvo nukautas Hundigo. Tik Votanas dar nežinojo, kad jo vaikų, dvynukų iš Vėlungų (*Valsunga*, *Völsungr*) giminės – Zygundo ir Zygindės – meilės guolyje jau užsimezgė dievui nežinomas vaikutis – Zygfridas. Tai jis Notungo šipulius perkals, šiuo kardu nužudys Fafnerį, atgaus Nibelungų auksą, Tarnhelmą (stebuklingą šalmą) ir patį Nibelungų žiedą. Pranašystė vis dėlto išsipildys!

Jormungandras (*Jörmungandr*) – didžiulė baisi gyvatė, Lokio sūnus. Ragnaroko mūšyje kausis su Toru ir vienas kitą nugalabys.

Einherijas (senovės skandinavų k. – vienišas karys) – mirusio kario siela, nudanginta į Valhalą valkirijų, kad galėtų kovoti už Odiną Ragnaroko mūšyje. Pastarojo dienai išaušus, pro 540 Valhalos durų išeis po 800 einherijų. Tai gi apytiksliai – 432 tūkst. karių. Per Ragnaroko mūšį Odino kariuomenė kausis su Lokio vedama pabaisų, monstrų kariuomene.

Gjalarhorna – ragas, pučiamas Heimdalro, perspėja Valhaloje gyvenančius einherijus apie artėjančią nelaimę. Pasaulio pabaigoje ragas užgaus perverdama visus devynis pasaulius. Arkangelas Mykolas irgi pučia ragą!

Skyldingai – legendinė danų karališkoji šeima, apie kurią pasakojama prarastose *Skjöldunga saga* (apie 1180–1200) ir paminėta pirmose *Beowulfo* eilutėse. Šiame anglosaksų poezijos rinkinyje randame ir *Nibelungų giesmės* personažų. Tai vėl suartina šiaurės ir centrinių germanų religinį-mitinį lauką. Danų kompozitorius Louisas Glassas (1864–1936) 1924 m. sukūrė simfoniją Nr. 6 *Skjöldungeæt* (Skyldingų gimimas). Mano manymu, tai yra vienas didžiausių vėlyvojo romantizmo simfoninių šedevrų.

Na, bet eilėraštis juk ne apie dievus, o apie tikrą, bet nelaimingą Anykščių šilelio poetuko meilę. Juk ir pats poetukas-einherijas gimęs trečiadienį: angliškai *Wednesday* (*wōdnæsdæg*) – Odino diena. Jau tikrai ne sutapimas...